



**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów  
bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów  
(druk nr 512)**

**I. Cel i przedmiot ustawy**

Celem uchwalonej przez Sejm w dniu 24 sierpnia b.r. nowelizacji ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (tzw. ustawy lustracyjnej) jest dostosowanie jej treści do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja b.r. (sygn. akt K 2/07), ale tylko w takim zakresie w jakim jest to konieczne do **prawidłowego składania oświadczeń lustracyjnych** - według nowego wzoru - przez osoby zobowiązane (co, jak wskazują wnioskodawcy w uzasadnieniu projektu, jest szczególnie pilne i niezbędne "dla prawidłowego przeprowadzenia wyborów do konstytucyjnych organów państwa").

Jednocześnie nowelizacja, wykonując wspomniany wyrok TK, określa dolną granicę okresu **utruty prawa wybieralności** w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego, a także dolną granicę okresu **zakazu pełnienia funkcji publicznych** – orzekanych przez sąd wydający orzeczenie stwierdzające fakt złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego.

W myśl przepisów przejściowych nowelizacji:

- w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie Instytut Pamięci Narodowej oraz podmioty, którym składane są oświadczenia lustracyjne a które do tego dnia nie przekazały do IPN tych oświadczeń, zwracają oświadczenie złożone przed tym dniem (według "starego" zakwestionowanego przez TK wzoru) na adres zamieszkania osoby składającej oświadczenie, z tym że oświadczenia lustracyjne oznaczone klauzulą tajności IPN przekazuje organom, które je przyjęły,
- wszystkie osoby nadal zobowiązane lustracyjnie (zgodnie z wyrokiem TK) będą składały ponownie oświadczenia lustracyjne według nowego wzoru w terminie 3 miesięcy od dnia

doręczenia powiadomienia; właściwy organ (któremu składa się oświadczenia) ma obowiązek powiadomić zobowiązanego do złożenia oświadczenia w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie nowelizacji,

- osoby, które w dniu wejścia w życie nowelizacji kandydują lub ubiegają się o objęcie lub wykonywanie funkcji publicznej (w rozumieniu art. 4 ustawy lustracyjnej) mają obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego przed objęciem tej funkcji; osoby, które po wejściu w życie nowelizacji wyrażają zgodę na kandydowanie, na objęcie lub wykonywanie funkcji publicznej, a złożyły "stare" oświadczenia lustracyjne, mają obowiązek ponownego złożenia oświadczenia lustracyjnego w chwili wyrażenia zgody; osoby, które po wejściu w życie nowelizacji kandydują na Prezydenta RP, posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, organ lub członka organu j.s.t., związku j.s.t. oraz jednostki pomocniczej j.s.t., a złożyły "stare" oświadczenia lustracyjne, mają obowiązek ponownego złożenia oświadczenia lustracyjnego w trybie określonym przez przepisy odpowiednich ustaw regulujących zasady przeprowadzania wyborów; powyższe osoby nie mogą zastąpić oświadczenia lustracyjnego informacją o uprzednim złożeniu oświadczenia, chyba że złożyły już oświadczenia lustracyjne po wejściu w życie nowelizacji.

## **II. Przebieg prac legislacyjnych**

Wniesiony przez grupę posłów w dniu 27 lipca 2007 r. projekt nowelizacji (druk sejmowy nr 2010) zawierał jedynie zmiany dotyczące nowego wzoru oświadczenia lustracyjnego oraz nowego wzoru informacji o złożeniu oświadczenia lustracyjnego. W trakcie prac w sejmowej Komisji Ustawodawczej został on wzbogacony o nowe wzory:

- zawartej w załączniku nr 3 deklaracji składanej równocześnie z oświadczeniem lustracyjnym przez osoby pełniące służbę w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego albo Służbie Wywiadu Wojskowego, które wykonywały lub wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze poza granicami państwa w celu ochrony jego bezpieczeństwa, obronności lub bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej,
- zawartego w załączniku nr 4 oświadczenia lustracyjnego składanego w związku z zajmowaniem kierowniczego stanowiska w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,

Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego albo Centralnym Biurze Antykorupcyjnym.

Projekt został także rozszerzony o wskazane w pkt I niniejszej opinii: określenie dolnej granicy okresu utraty prawa wybieralności i zakazu pełnienia funkcji publicznych oraz przepisy przejściowe.

### **III. Uwagi szczegółowe**

1. Omawiając w uzasadnieniu wyroku w sprawie K 2/07 jego skutki, Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na

- 1) obowiązek zwrotu oświadczeń lustracyjnych osobom niepodlegającym lustracji w świetle orzeczenia TK, istniejący co istotne "bez potrzeby wydawania w tej kwestii jakichkolwiek dodatkowych regulacji normatywnych",
- 2) brak obowiązku zwrotu oświadczeń osobom, które złożyły oświadczenia i nadal podlegają lustracji.

Zdaniem Trybunału te ostatnie oświadczenia "zostały złożone w wykonaniu ustawy nadal obowiązującej i w dobrej wierze, ale według wzoru, który wymagał w części instrukcyjnej ustosunkowania się do współpracy wyłącznie tajnej. W tej części zatem wszystkie te oświadczenia zachowały swój walor. Nie mogą być natomiast podstawą negatywnych skutków dla składających je osób w zakresie ewentualnej współpracy, o której mowa w art. 3a ust. 2 ustawy o ujawnianiu informacji. Ustawodawca może zobowiązać te osoby do złożenia albo powtórnego oświadczenia lustracyjnego o pełnej treści według nowego, prawidłowego wzoru, albo oświadczenia lustracyjnego według wzoru obejmującego wyłącznie treść art. 3a ust. 2, co byłoby wprawdzie bardziej prawidłowe, ale też mogłoby wprowadzić chaos organizacyjny, związany z technicznym dołączaniem „nowego” oświadczenia do oświadczenia „starego”. Wybór sposobu rozwiązania tej kwestii należy do ustawodawcy.”.

Wobec powyższego musi dziwić rozwiązanie zawarte w art. 2 ust. 1 nowelizacji przewidujące zwrot wszystkich oświadczeń lustracyjnych złożonych według "starego" wzoru.

Należy zwrócić także uwagę, iż w myśl wspomnianego przepisu zwrot oświadczeń następuje "na adres zamieszkania osoby składającej oświadczenie lustracyjne podany w tym oświadczeniu", bez możliwości wyboru innego sposobu zwrotu oświadczeń (np. mniej kosztownego odbioru osobistego czy też zwrotu - w przypadku zmiany adresu - na adres aktualny). Wydaje się, iż sposób zwrotu oświadczeń należy pozostawić w gestii podmiotów

zobowiązanych, które powinien wiązać jedynie sześciomiesięczny termin. Jest to szczególnie istotne biorąc pod uwagę, iż zobowiązane do zwrotu i ponoszenia jego kosztów będą także podmioty niepaństwowe (np. okręgowe rady adwokackie czy okręgowe izby radców prawnych).

Propozycja poprawki:

- w art. 2 w ust. 1 wyrazy "na adres zamieszkania osoby składającej oświadczenie lustracyjne podany w tym oświadczeniu" zastępuje się wyrazami "osobie, która je złożyła";

2. Zgodnie z art. 4 ust. 2 opiniowanej ustawy właściwy organ, o którym mowa w art. 8 ustawy lustracyjnej, w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie nowelizacji, powiadamia osobę podlegającą lustracji o obowiązku przedłożenia temu organowi oświadczenia lustracyjnego oraz informuje o skutku niedopełnienia tego obowiązku.

Skutek ten jest określony w stosowanym w tym przypadku art. 57 ustawy lustracyjnej. W myśl przepisów ust. 1 i 2 tego artykułu niezłożenie w terminie oświadczenia lustracyjnego powoduje z mocy prawa pozbawienie pełnionej funkcji publicznej z dniem, w którym upłynął termin do złożenia oświadczenia.

Należy mieć świadomość, iż w określonych przypadkach obowiązek poinformowania o skutkach niezłożenia oświadczenia lustracyjnego będzie bezprzedmiotowy, ponieważ w wyroku w sprawie K 2/07 Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 57 ust. 1 i 2 ustawy lustracyjnej w zakresie, w jakim dotyczy osób wymienionych w art. 4 pkt 1, 2 i 17, wybranych w wyborach powszechnych przed wejściem w życie ustawy, oraz w zakresie, w jakim dotyczy osób wymienionych w art. 4 pkt 13-16, 47 i 48 oraz art. 57 ust. 3 ustawy lustracyjnej, są niezgodne z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2, art. 65 ust. 1 Konstytucji i art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.

3. Propozycja poprawek techniczno-legislacyjnych:

- w art. 1 w pkt 3 w lit. b, w ust. 2a i 2b wyrazy "od 3-10 lat" zastępuje się wyrazami "od 3 do 10 lat";
- w art. 5 w ust. 2 i 3 wyrazy "tą datą" zastępuje się wyrazami "tym dniem".

*Roman Kapeliński*

*Dyrektor Biura Legislacyjnego*